

Thybosnak

Ved TORSTEN BALLE

I tilknytning til Peter Houmøllers barndomserindringer fra Helligsø, s. 44 i denne årbog, bringes her en beretning af *Jens Magnus Houmøller*, Helligsø, f. 1888, død 1971. Beretningen er en del af en båndoptagelse om fiskeri ved Helligsø, optaget 1964.

Om hummerfiskeri.

Nøj a de al'eføøst æ ka hòww som dræng, de war – æ wa nåk syw' o'r, de war i al' fald' faar æ kam i skuul - da war æ mæ' mi får'r å mi bro'r ùùd mæ krannier. De wa nøj te' å fang hom'ere ikh. - Å e krannier de wa bare en stu' r jæarnreng' po gòt en par all twærs øw'er å dæær o dæn' jæarnreng', dæær war så' en puus. Dæn' war òsse sø'n en pa al d'khb å wa så spes i e nèjeænnd, å twært øw'er dæær wa spænd' en sno'r, å mót' po dæn' sno'r dæær bløw e be'd, som wi kaldt ed, de bløw sòt fást dæær mót' po'e. - De wa bare en par taar røspæ'ter.

bløw e be'd, som wi kaldtt ed, de bløw sòt fást dæær mót'

Å dæhæær krannier di sak jo så he'l te' e bonnd, å dæær wa jo så en sno'r, å dæær i e òwerænnd a dæhæ'r sno'r, dæær wa jo en døbber po'e, fòr'e de ku fendes. - Å dæn' sno'r dæn' - ja en klejnsreb'l - de bløw bojn òp, sø'n de lii sku paas nøj næ'r æter e wannstand'. - Di bløw al'ti sòt ùkhd we aw'tnstiì, gjoor dæhæær krannier, å så sku di go em igjèmmel hwærajjn tìim seerka, å e konst de bestow' altså ikh, nå di kom te sø'n jén', så skuld en tæs òp mæn en haaste tag, for så ræ'nt di jo mæ' te e hom'er dæn' sòt å gnawed i dæhæ'r be'd, å så skuld en jo plomp ne' i e bonnd å e puus, fu dæ wa jo frit addgang òwwnùkhd, mæn e't te e siler, å så skuld en altså wær òwwn e wand, ennden altså dæn fæk tikh te' å krawwl òwwnùkhd a dæhær puus eller sèk.

Å dæhæær hom'ere di bløw jo fanged, hwò dæ wa stjènnbonnd, å de hø sæ jo tøl ino. - Fo ræjsten æ' dær enngen hom'ere hær ikh e tikh. - Di æ jo forswojjn lii pluselig, mæn dæn'gàng' da wa dæ jo manne hom'ere, å de feskerikh æter hom'ere de wa e'genlig de jènest, dæ wa nøj pænng ikh dæn'gàng, fòr faa mi tikh da fæk di en kroon pær stò'k en hom'er. - De wa jo en masse pænng æter dati'den. - Ja dæsom di wa altfo smo'e, ond'er ò't tomm, så sku dæ tòw' te e kroon, mæn hæl'es wa ed stò'kwikh en kroon.

Å æ hajj en mòrrbror, han røjst te amèr'ika, da æ war e't ræt gammel, å han bløw kaldt fòr e hommerkong, fode han hån wæt mæ' e østersdykkere ùùd, så han weest, hwò dæ wa ste'n o e fywerbonnd, å dæær weest han jo osse, dæ wa hom'ere, fòr èl'ers di ajer, dæ fesked æter hom'ere, di me'n, te de wa kun ennd långs land', ennd po ræt grond' wand', hwòr dæ wa ste'n, te di ku fang hom'ere, mæn han weest også, dæ wa manne steer bøde we dæhæ' sù å øwer we nesom land', hwar dæ ku fanges hom'ere.

Å en næt, da wa han ùùd, ham å - ja de wa wal saj tens mi få'r, dæ hån wæt mæj, de ær æ e't klå'r øw'er, mæn i al' fald' - han håd fanged halfjærs hom'ere dæn' næt, å de wå jo en foskrèkkelig masse pænng æter dati'den, å dæfòr fæk han naw'n a hom'erkong.

Å sùin, ja, så røjst han te amèr'ika, å dæær - dæær wa e't nu hom'ere, mæn han prøwwed i al'fald' å fanng nu

stuur krabber. - De wa øwer we stillehawskysten, å de wa som møj' gammel mand', han drøw' de feskerikh dæærøwwer. - Å de wa fode te han wa wænd' te' å fang hom'ere hææhjèmm. - Dææfur sku ed jo prøwwes dæærøwwer. - Å han skrøw' te' wòs, at han ku kun prøww ed hwæ ajjn næt, fòr han sku jo òsse - de wa òsse we næ'tetiì, dæ sku feeskes dæær, å han sku jo ha sòw'n nøj, å dææfo ku han kun broog de feskerikh dæærøwwer hwæajjn næt.

Hæærhjèmm dæær feesked di jo altså åm e næt, å så kan æ gòt hòww ed - åm e då'e så sku di jo hæn å sòww, å så sku wi jo wæ stèll. - Så mot wi e't law fo møj' spitakkel. - Mæn de war jo e'genlig nøj pragtisk enndræ'ted, for dæhjèmm i e gammel hùkhs dæær war enndlot sænng mæ daar, så nå'r di kom dæærind', så - e spitakkel udenfòr - så wa de jo tæmmelig lânt wèk, så de gjoww e't så møj.

På rødspættefiskeri.

Så ka æ òsse hòww - da war æ heller e't ræt gammel - wi wa ùùd å sku fang røspæ'ter. - Å de wa jo røspættegà'r, å dæ wa jo en masse røspætter, ial' fald' dæn' aw'tn - jaa, de wa wees nåk åm e då'e, de bløw alså aw'tn, ennden wi kam hjèmm' - mæn så - wi ku sikh dæhæær røspætter - lisom di hiw e gá'r òp, så kåm' e røspæ'ter, å di bløw jo sammelt ikh e dam'. - Dæhæ'r bu'd wi brog't, dæær wa jo altså feskedam' ikh, hwòr dæ wa plas te en he'l masse røspæ'ter. -

Å wi fæk da en masse røspæ'ter, å så bløw' di så glåå we' ed å sikh, te dæ låå en kwas dæ længer ùùd, nøj lânt ùùd gannske wist, mæn dæn'gàng' wi wa færr mæ wo ned, å e røspætter wa sammelt å'e, så sèjlt di dæær ùkhd, å da war ed så bløwn aw'tn, de wa nøj ballmørk.

Mæn nå'r di skuld - de bløw e't sòl' æter wægt, de bløw jo sål' pær wul' - en wul' de wa jo fi'rs stò'ker - mæn da di så tall em òp, så tall di: jèn', tòw', trèj', fiìr', fæm', sèjs, syw', ò't, nikh, tikh, ølle, tøl', træ'tn, fjòw'tn, fæm'tn, sèjstn, sò'tn, a'tn, ne'tn, tyww, jen'átyww, tòw,átyww, tre'átyww, fiìr'átyww, fæm'átyww, sèjsátyww, syw'átyww, ò'tátyww, nìkhátyww, træddwe - næj' no kyr æ fòrke'rt - nikhátyww, tikhátyww, ølleátyww, tøl'átyww, træ'tntyww, fjòw'tnátyww - å så bløw ed alså - fo hwæ' sne's - hèller hwæ' tåw' snees bløw ed - så bløw di jo we te fi'rs, å dæ sku al'ti wæ øwet al fo hwær sne's a tòw stò'k.

Å så fæk di dæn' wèlldig betaleng a tòw' krooner får en wul'. De bløw jo e't te manne pænng, mæne di wa jo glå' we'e, at dæ war' en kwas, dæ ku tå' em, for kom hærhjem' mæ' em å skuld ùkhd o e land', de war beswæ'rilig, å de bløw jo næjstn engen pænng tøl, for æ hån wæt mæj te' å sæl manne stuur røspætter fòr fiìr øør e stò'k.

Hummerfiskeri.

Noget af det allerførste, jeg kan huske som dreng, det var - jeg var nok syv år, det var i alt fald før jeg kom i skole - da var jeg med min far og min bror ude med krannier. Det var noget til at fange hummere i. Og

krannierne det var bare en stor jernring på godt et par alen tværs over, og der på den jernring, der var så en pose. Den var også sådan et par alen dyb og var så spids i nederenden, og tværs over der var spændt en snor, og midt på den snor der blev biddet, som vi kaldte det, det blev sat fast der midt på. Det var bare et par tørre rødspætter.

Og deher krannier de sank jo så helt til bunden, og der var jo en dobber på, for at de kunne findes. Og den snor den ja en klejnsrebel - det blev bundet op, sådan det lige skulle passe noget nær efter vandstanden. De blev altid sat ud ved aftenstid, gjorde deher krannier, og så skulle de (man) gå dem igennem hveranden time cirka, og kunsten det bestod altså i, når de kom til sådan en, så skulle den tages op med et hastigt tag, for så regnede de jo med, at hummeren den sad og gnavede i dether bid, og så skulle den jo plumpe ned i bunden af posen, for der var fri adgang ovenud, men ikke til siderne, og så skulle den altså være oven vandet inden altså den fik tid til at kravle ovenud af denher pose eller sæk.

Og deher hummere de blev jo fanget, hvor der var stenbund, og det hører sig til endnu. For resten er der ingen hummere her i tiden.

De er jo forsvundet lige pludselig, men dengang da var der jo mange hummere, og det fiskeri efter hummere det var egentlig det eneste, der var noget penge i dengang, for før min tid da fik de en krone pr. stk. for en hummer. Det var jo en masse penge efter datiden. Ja dersom de var altfor små, under otte tommer, så skulle der to til kronen, men ellers var det stykvis en krone. Og jeg havde en morbror. Han rejste til Amerika, da jeg var ikke ret gammel, og han blev kaldt for hummerkongen, fordi han havde været med østersdykkerne ude, så han vidste, hvor der var sten på fjordbunden, og der vidste han jo også, der var hummere, for ellers, de andre, der fiskede efter hummere, de mente, at det var kun inde langs land, inde på ret grundt vand, hvor der var sten, at de kunne fange hummere, men han vidste altså, der var mange steder både ved denher side og ovre ved Nissum land, hvor der kunne fanges hummere.

Og en nat, da han var ude, ham og - ja det var velsagtens min far, der har været med, det er jeg ikke klar over, men i alt fald - han havde fanget 70 hummere den nat, og det var jo en forskrække lig masse penge efter datiden, og derfor fik han navn af hummekonge.

Og siden, ja, så rejste han til Amerika, og der - der var ikke nogen hummere, men han prøvede i alt fald at fange nogle store krabber. Det var ovre ved stillehavskysten, og det var som meget gammel mand, han drev det fiskeri

derovre. Og det var fordi han var vant til at fange hummere herhjemme. Derfor skulle det jo prøves derovre. Og han skrev til os, at han kunne kun prøve det hveranden nat, for han skulle jo også - det var også ved nattetid, der skulle fiskes der, og han skulle jo have sovet noget, og derfor kunne han kun bruge det fiskeri hveranden nat.

Herhjemme der fiskede de jo altså om natten, og så kan jeg godt huske det - om dagen så skulle de jo hen at sove, og så skulle vi jo være stille. Så måtte vi ikke lave for meget spektakel. Men det var jo egentlig noget praktisk indrettet, for derhjemme i det gamle hus der var indelukkede senge med døre, så når de kom derind, så - spektaklet udenfor - så var det jo temmelig langt væk, så det gjorde ikke så meget.

På rødspættefiskeri.

Så kan jeg også huske - da var jeg heller ikke ret gammel - vi var ude og skulle fange rødspætter. Og det var jo rødspættegam, og der var jo en masse rødspætter, i alt fald den aften - ja, det var vistnok om dagen, det blev altså aften, inden vi kom hjem - men så - vi kunne se deher rødspætter, ligesom de hev garnet op, så kom rødspætteerne, og de blev jo samlet i dammen. Denher båd vi brugte, der var jo altså fiskedam i, hvor der var plads til en hel masse rødspætter. - -

Og vi fik da en masse rødspætter, og så blev de så glade ved det at se, at der lå en kvase¹) der længere ude, noget langt ude ganske vist, men dengang vi var færdige med vort ned²), og rødspætteerne var samlet af, så sejlede de derud, og da var det så blevet aften. Det var noget halvmørkt.

Men når de skulle - det blev ikke solgt efter vægt, det blev jo solgt pr. ol - en ol det var jo 80 stykker - men da de så talte dem op, så talte de: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30 - nej, nu kørte jeg forkert - 29, 10 og 20, 11 og 20, 12 og 20, 13 og 20, 14 og 20 - og så blev det altså - for hver snes - eller for hver to snese blev det - så blev de jo ved til firs, og der skulle altid være overtal for hver snes af 2 stk.

Og så fik de den vældige betaling af 2 kr. for en ol. Det blev jo ikke til mange penge, men de var jo glade ved, at der var en kvase, der kunne tage dem, for komme herhjem med dem og skulle ud på landet, det var besværligt, og det blev næsten ingen penge til, for jeg har været med til at sælge mange store rødspætter for 4 øre stk.

(Kilde: Historisk Årbog for Thy og Mors 1971, side 132-137).

¹ Kvase = mindre skib, der brugtes som handelsskib på Limfjorden.

² Ned = stående fiskegam med store masker.